

PRVI TOP OTKRILI U KOLOVOZU 1963.

Ronilac Bojan Pešl ugledao je top na dnu uvala Mala Smokova. Izvukli su ga, no nalaz broda nisu zabilježili.

IZRONILI

Nakon godina traganja našli

Piše: BOGDAN BLOTNEJ

Britanci se žele oduprijeti našoj sili. Kako su samo hrabri i kako su glupi. Da sam ja na njihovu mjestu, napustio bih Vis i njegove stanovnike kad bi mi u susret dolazila sila kakva je naša!, izrekao je u ožujku 1811. francuski komodor i zapovjednik moćne flote Bernard Dubordieu.

Pod sobom je imao deset brodova, 214 topova te više od 2000 mornara i vojnika

spremnih osvojiti Vis. Taj zadatak osobno mu je u ruke dao Napoleon Bonaparte, koji je taj otok zvaao jadranskim okom.

VIS JE BIO 'OKO JADRANA'

Bio je moćno strateško uporište i točno na pola puta između Venecije i Otrantskih vrata, tj. ulaza u Jadransko more. Svoju je flotu Dubordieu doveo prvo do Hvara, a potom se na svom zapovjednom brodu, brzoj fregati Favorite, zaputio prema otoku Visu. Upravo je to plovilo najteže stradalo u Viškoj bitki. Nasukalo se na stijene, pa su ga Francuzi odlučili sami uništiti.

Za njim su godinama tragali podvodni arheolozi Hrvatskog restauratorskog zavoda. Nakon više zarona, napokon su ga pronašli u uvali Mala Smokova. - Točna lokacija brodoloma do sada nije bila potvrđena. Našli smo vrlo malo ostataka jer su Francuzi namjerno zapalili brod i bačve baruta. S njega su prije toga skinuli vrijednosti, topove i izvukli ranjenike. Izgorjelo je sve iznad linije vode - rekao nam je Igor Mihajlović, viši konzervator i arheolog iz HRZ-a. S obzirom na to da je dio bio nasukan na stijene, tek mali dio broda ostao je sačuvan. Pronašli su oplatu

HOSTE JE PONOS BRITANIJE

Sjetite se Nelsonna!, pisalo je na zastavi koju je britanski kapetan sir William Hoste (desno) izvjesio na svom brodu Amphion prije početka bitke. Kao mladić služio je tom britanskom viceadmiralu, od kojeg je vjerojatno i naučio pokoji vojni trik. Manevrima je uništio Favorite, čiji su top pronašli u uvali Mala Smokova.

VIŠKI BROD

li su legendarno plovilo iz Viške bitke

od bakrene slitine koju su u to vrijeme mogli imati samo skupi vojni brodovi. Pronašli su i brončane klinove za spajanje drvene konstrukcije, balastno kamenje, ulomke staklenih boca i brojne željezne predmete koje je eksplozija i vatra učinila potpuno neprepoznatljivim. Dijelovi su prekriveni kalcifikatom, pa tek iskusno oko može primijetiti da je ovdje nekad ležao brod.

TU NE RASTE MORSKA TRAVA

Cijelo područje, u kojem je brod potonuo, ne prelazi dubinu od 20 metara. Baš na tom dijelu ne raste morska trava posejdonija,

što nam je još jedan dokaz da se ovdje nalaze ostaci brodoloma - pojašnjava Mihajlović. Stotinjak metara dalje pronašli su i jedan željezni top.

- Francuzi su uništili Favorite da ga Britanci ne bi zarobili i eventualno obnovili pa iskoristili. Ne treba isticati da bi zarobljavanje zapovjednog broda dodalo još jedan udarac na prestiž francuske mornarice. Fregata Favorite, koja je sagrađena u Veneciji, bila je naoružana s 44 topa - kaže Mihajlović. Prema postojećim zapisima, dio francuskih ranjenika otplovilo je barkom do Hvara. Najbolji prikazi Viške

bitke nalaze se u Hrvatskom pomorskome muzeju u Splitu. Ondje imaju nekoliko litografija s prikazima brodova te sliku bitke u vlasništvu tvrtke Geoplan Dubrovnik, koju planiraju otkupiti. Možda najbolji sačuvani nalaz s Favoritea je željezni top, koji je dio stalnog postava. - On je bio dio fundusa Vojno-pomorskog muzeja u Splitu. Lokalci su ga našli 1963. godine i predali vlastima - rekli su nam u muzeju. Ipak, taj nalaz nije bio zabilježen u povijesnim kartama, pa su za Favoriteom morali tragati ispočetka. Stručnjaci HRZ-a do ostataka

Favoritea planiraju zaroniti već 2018. Glavni krivac, za tu sudbinu broda je tadašnji britanski kapetan sir William Hoste. Britanci su ispalili salvu kugli i raznijeli francuski komandni most. Dubordieu je tad ostao bez nogu i preminuo.

RAZNIJELI GA U 16 SATI

Francuzi nisu odustali, a Hoste se odlučio za manevar. Zapovjedio je da okrenu brod i krenu prema Visu. Francuzi su ga slijedili i pogriješili. Amphion se okrenuo u zadnji tren i izbjegao stijene. Favorite se nasukao, a mornari su ga u 16 sati raznijeli.